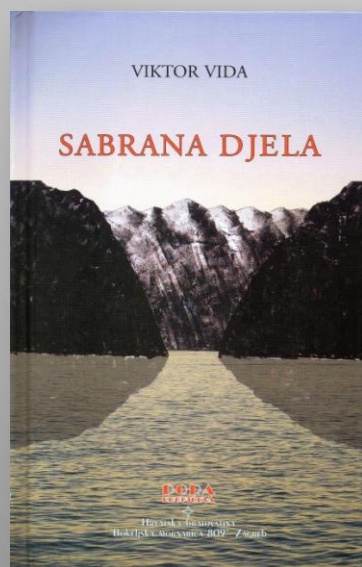

Hrvatsko pjesništvo Boke Kotorske - Viktor Vida
"Sabrana djela / I" - Otrovane lokve
DIGITALNA ANTOLOGIJA

Viktor Vida

Otrovane lokve

Autor. Dijana Milošević

Projekt je financiran sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih
prava

SADRŽAJ:

EVROPSKI OKTOBAR 1956.....	3
STARI PJESNIK	4
POČINAK SKITNICA	4
ČOVJEK.....	5
LJESTVE	6
TRI KAMENA ILI LJUBAVNA NOĆ	6
SLOBODA	7
NA PLANTAŽAMA	7
ODLAZAK BOGOVA.....	8
DOM, JAGANJAC, ZALJEVI	9
STVARANJE SVIJETA.....	9
DUŠAMA UMRLIH STVARI.....	10
DJED CRVENKAPA I KOPAČ	11
NOVI SVIJET.....	11
SLIJEPA STARICA PRED KAPIJOM.....	12
U BAROKNOJ NIŠI	13
SMRT U GRADU STONU	14
BIJELA SUNCA.....	15
OTROVANE LOKVE.....	16
PREOBRAŽAJI J. R. JIMÉNEZ-A.....	18
UNAMUNOV NADGROBNI NATPIS	19
IN VINO VERITAS	20
SRETNI DANI.....	21
SVJEDOČANSTVO.....	21
SUDBINA RATNIKA	22

Otropane lokve

EVROPSKI OKTOBAR 1956.

(Mađarskim patriotima)

*Motto: Nikita Kruščov vzdal manjifest
Mertvim slobuóda, a živism arest.*

U ime "Čovječanstva, Napretka, Slobode"
mađarskoga bundžiju na vješala vode.

Zelenu svjetlost mjesec lije
na šiljboke¹ Tiranije.

Po budimskim ulicama
majkama je stao dah:
izjeda ih strah. I jeza.
Ne štedi Sovjet puščan prah.
Groteskno trešti Marseljeza,
dok mladež kosi mitraljez.

Odonud: kas konja. Tutanj artiljerije.
Odzvanja muklo Balaton.
Odovud: nakostrušen urlik sluganske žandarmerije
Ljumruke. Dobro došli u naš Dom!

Odbija zadnja ura. Pajdašu slatko
njen stoljetni zabrujao je bat.
Al već o omči visi. I lagano se njiše
(jer prije no što ode, Tovarišč mu skinu sat).
Hladno je kao u grobu. Pusto. I sve tiše.

Iz daljine tužne ječi tarogat.²

---

¹ Bajunete

² Vrsta klarineta, kojim se dozivahu Rákóczijske čete u ratovima za nezavisnost

STARI PJESNIK

(U stavu donatora)

U sobi raste prva sjena:
silazi Noć po utreniku.
Na nebu luč je zapaljena,
to zvijezda svijetli samotniku.

On reče sve, što je imô reći:
jad života - iz dubina.
Sa zida Krist mu šapće: Kleči.
Oko njega mir. I mjesečina.

POČINAK SKITNICA

Njihove se oči, vlažna okna duše,
svrate jazu neba, mahnitosti sunca.
Oni su u svijetu samo da ga skruše;
iz usta im ludost strogog sveca bunca.

Odakle su došli, toga nitko ne zna.
Lindere³ duž smeća i željezničke pruge,
ustaju ko šture prikaze iz bezdna,
kad ih blato prska, a uvis sjaju duge.

U torbaku: samo kriška kruha. I pretičak snova.
Motre nas iskosa, kad mimo nas prođu,
jer je prisni govor tih čudnih pustolova
skrenut bratstvu mravi, psima, što kost glođu.

Padnu u vrbike. - Evo nas u domu!
Tu šuštav krevet prostru od zgužvana papira,
a daljine prašne, te zasjaju u gromu,
tjeraju ih naprijed, dok vjetar u noć svira.

U kolijevci travâ, ziba ih zemlja, mati;
ptica iz tih prnja svija novo gnijezdo.
Od ljudi sad daleko, njen pjev će mir im dati.
Spusti blago zraku u njihov sanak, Zvijezdo!

---

³ Linyera - Arg. skitnica

ČOVJEK

S tog zelenog mrtvog mora
opsjeda ga Vječnost.
I vreba na nj. I šumi mu u sluhu:
Pjevajuća školjka,
prislonjena uhu
samoće sunovraćene.

On je nâg
kao kost u pržini.
A njegov krik
proguta visina,
zmaj ocjelne kreljuti.

Jer umrla je nježna,
zlatousta Mati.
A maćeha na hridi šuti,
šuti i snatri
i lomi krila cvrčcima.

Okružen lukom neprovidna svoda,
on goneta sjene,
što padaju u špilju,
odražene u muteži voda.
Sjene zbore. Trepere.
(On ih hvata mrežom.)

Pred nogama mu hrpa sna
i naplavina sitog mora
Po kojoj - zgrbljen - gol čovjek.
Pod svodom ure strasti,
ure pečali i čame,
u smutnji sunca bruje.

I dalje u toj krvi
Majko moja,
lilije i zvijezde,
zvijezde i lilije kolaju i struje.
Nećujne.

I drhti
- val pred kopnom -
od prisuća smrti.

LJESTVE

Svugdje, kamogod se okrenem,
žive moja braća:
u podrumu,
na katovima.

A nad nama svod, sjajna krošnja,
šumi, pjeva...

Sinoć usnih ljestve Jakobove:
u pomrčini nicahu iz grma.

Taj grm bješe moje srce.

TRI KAMENA ILI LJUBAVNA NOĆ

Prikrade se kroz šiblje uspavanki
Boginja zlatne jeseni.
I šapće: beri me.

S ruke joj spuzne narukvica.

Zagrljeni potonemo u noć
punu treperećih žmaraka.

Zatim se odvalimo
Kao dva umorna kamena
Svatko u svoj tromi log.

Na dlanu joj šturak pjeva.

I mjesec je velik žuti kamen
Na glatkom bedru noći.

SLOBODA

Slobodo, volim te ko kruh.
Slobodo, volim te ko zvijezdu i pticu.
Slobodo, volim te ko ljubavni san.

A što si ti?

Ti si kruh, zvijezda, vidjelo,
Ljubavni san. Ptica.

NA PLANTAŽAMA

Nikad nisam vidio neba.

Tko će dići pogled
užarenim suncima? Vreloj vijavici
što sikće s užeženih rascjepa?

Sunca prže tjeme. Sunca grohoću
nad isušenom kičmom.

Tako teku moji dani
po plantažama.

A noću hijene i šakali
obilaze pojatu.

Noći su bez zvijezda.
Jer u moje oči zastrte
žarkom koprenom sunaca
žutom taložinom smrti.

Sunca pale. Sunca bičuju.
Sunca mene linčuju.

Jučer je i moje psetu
život sunce sažeglo.
Crknu s tugom ljudskom
u vlažnim očima.

Zadahtalo. Streslo se. Uginulo.
 Pomislih: oprosti mi, Bože,
 tako i čovjek umire.

Noću zavijaju moji bližnji,
 poludjeli od sunca.
 Tule. Urliču, pa zašute,
 kad smetene sanje sanjivo
 oborenom glavom putuju.

Iz pijeska vire bijele kosti.
 Mislim: to bijahu ljudi.
 Pitam: čemu sve to?
 Ti si rekao: pitaj.
 Ja pitam bez pojanja
 riječju ogoljele kosti.

S pustih grobišta
 trepti u ocjelnom sjaju
 roj mušica.

Doskora, oh doskora, vatrenim jezicima
 bit će spaljene
 i požderane.

I sve bje golema sunčana pustoš.

ODLAZAK BOGOVA

Uspravni
 odlaze šutljivi bozi,
 na ramenu noseći stoljeća:
 trudno, napuklo kamenje.

A nas klesače uz put
 podare ozbiljnim,
 slijepim pogledom.

Iznad njihovih glava
 večer obrubljuje oblak.

Nama, zemnicima,
taj najljepši pokrov.

Taj grimizni oblak.

DOM, JAGANJAC, ZALJEVI

Gdje je kuća naše jadne majke,
vrtić i jaganjac i pred pragom bor?
Tuguju u srcu jave, sna i bajke,
a s njim i očinski umni razgovor.

Često puta more grki disaj smiri,
uz lukobran se penjuć, pa mi se pričini,
da u rodnu kuću kroz prozore viri,
dok kuća mirno sja na snenoj mjesečini.

Ostala je tako u dnu svih proljeća
jednog svijetlog neba, što je obasjava.
Jaganjac i dalje pase pokraj cvijeća;
otac u sunčanim zatonima spava.

STVARANJE SVIJETA

(Noć u Dalmaciji)

Ispočetka bijaše samo Ruka,
Ispružena u pustoši vremenâ.
S otvorenog Dlana otrpnula je ptica:
Njezin cvrkut sreće rasu se prazninom.

Ptica - zvijezde pade u mandrače,
(Ona umre od radosna pjeva)
Njeno modro oko: uvraćena nebesa,
A kljun joj je bjelokosni uštap.

Ptica - sunce suši ilovače,
Noćujući iza onog brda.

(Sve zuji sve sijeva sve snijeva:

More kamen maslinik. Ta noć.)
 Zlato njena oka
 Prelijeva se žmarkom
 Usnula potoka
 Srebro njene zjene
 Bljesne u polusjene borova,
 Gdje pastir s tikvicom i štapom
 Spava.

Na usnama mu zvijezde
 U školjci noć i more pjeva.

To cvrkuće ptica umrla od sreće.

DUŠAMA UMRLIH STVARI

Ne zaboravljam na vas, mile stvari,
 Penati i Lari djetinjskog mi doma.
 Postojani vrijedni pitomi domari:

(Tanjuri, čaše, romjenče i zdjele,
 uskrсни stolnjaci s pogačom pod klasom.
 Vi, krčazi u vitrini, zveckali ste zvonkim glasom.)

Milovane u čistoći
 rukom ljubavi,
 probuđene u jasnoći
 prozračenih soba.
 Na suncima svibnja, kraj pećice prošlog doba
 naših blagih zima.

Preleti li vrtom ptica cvrkutavo jato,
 njihov cvrkut na caklini zaleprša.

I hvatale ste lik moj, tako prisno, umiljato:
 moju nogu bosu, sunašca u travi, kruh, jutarnju rosu

Ali i vi ste već odavno mrtve.
 Počivate u miru, u bistrome potoku,
 svjetlucate, svijetle krhotine,
 pod sljezom, u zemlji.

Kada djevojčica na livadi, berući cvijet,
dodirne prstom komadić tog stakla,
ne zna, da ga je - već davno prije -
usna moja majke takla.

DJED CRVENKAPA I KOPAČ

U osvit je s mašklinom k vrtači odlazio
prevrtati zemlju među kamenjem.
Dan je jasan rudio...

S mašklinom se je pragu mirnog doma vraćao,
na kamenju je zamirao dan:
u zvjezdanu se noć prevraćao.
Treperila je kap u paučini kupine,
u lugu se je slavić budio...

Lijegao je djedo slatko umoran.

Lipa mu je sveti miris svoj,
slavić srebro domaćega neba
umiljato trunio u san.

Ljudinu je Bog u čelo ljubio...

NOVI SVIJET

Tužno žalo, djevičanski zatone,
zavolio sam tvoje zelenilo,
što je trudno bijelim puževima.

Nekoć sam ti mrzio bjeline
odsjava od sadre
sa zidova muzeja.

Razdragan sam stoprv od širine
raspjevanih rijeka. Sedefne mi ptice
siplju svjedočanstva o umiljatom grlu

maslinaste boje dneva umirućeg.

Iza golog šibija ti se, pun mjeseče,
zabakreni. Sjaj!

Eto, mili Bože, rođen sam da cvatem
s baštinama ove plave zemlje,
opasane lednim kitovima.

SLIJEPA STARICA PRED KAPIJOM

Pred vratima moga grada
stajala je
slijepa prosjakinja.
Oborene glave
kao kip nepomičnog jada.
Pomirena sa svijetom
crnih očajanja.

Iznad njene glave, ljeti,
kružila je lastavica.
Zimi, ponekad, držah je za ruku
u prisoju. U zavjetrini.

Kroz komadiće leda njene duše
u splet naših prstiju
strujala su sunca
jedne davne mladosti.

Jednoga joj dana više nisam došao.

Rastao sam: igrao s vršnjacima.

Na našu viku
preko potoka
dizala je polagano glavu
i slušala.
I slušala.

Jadna majko Anđelijo,

gdje si sada Ti?

U BAROKNOJ NIŠI

Pred vratima moga grada
stajala je
slijepa prosjakinja
u udubini bivšeg Imperatora.

Oborena čela
kao kip nepomičnog jada.
Pomirena sa svijetom
crnih očajanja.

Iznad njene glave, ljeti,
kružda je lastavica,
i slamčice vlažne niz vjetrinu juga.
Zimi, ponekad, držah je za ruku
u prisojju.

Kroz komadiće leda njene duše
u splet naših prstiju
kružila su sunca
davne mladosti.

Jednoga joj dana nisam više došao.
Rastao sam: igrao s vršnjacima.
Prošao bih hitro ispred nje,
fućkajući veselo.
Tobož rastreseno:
ne vidim
ni bedeme ni tebe.

Ali krajem oka...

Na dječju ciku preko potoka
dizala je polagano glavu i slušala,
i slušala.
(Gledao si me tužan, Bože milosrđa,
kroz one mrtve oči.)

Jadna majko Anđelijo,
gdje si sada Ti?

SMRT U GRADU STONU

Bijah nejako dijete
i uz bujan vrt, na ogradi od žice,
spazih libelulu.

Treperila je.
Na suncu. U tišini modrog prijepodneva.

Ispružih sitnu ruku:
Bio jedan dragulj,
taj vilin - konjic,
te je titrajući sjao.

Tad me poče tresti groznica.
Umirao sam na mahovini
ispod koje zujao je roj
nevidljivih buba.

Uvela
kruna kamilice na usne mi se svila,
a ljetu je za vječnost sagorijevalo
u nekoj svijetloj pari.

Tako me je našla majka
i unijela u kuću.

Predveče tisuću je ptica
u starom dubu pjevalo
ognjenim jezičcima
pod onim mliječnim nebom.

Ja sam onda umro.

BIJELA SUNCA

O bijelo sunce
 Rio de la Plate:
 ti me pečeš, ti me žariš
 ko rakija u grlu.

Orkani svjetlosti
 prvobitne, esencijalne
 bjeline.
 Ipak to je stroga,
 neraspojasana svjetlost:
 sunčani mliječni put
 u bilu neba.

Sve se u njoj tali,
 rastvara i lomi
 u reskim odbljescima.

Više se i ne vidi
 od toga silnog vidjela.

U oči štrca vreli katran.
 Iskre udaraca
 silne jedne šake.

Kad takva svjetlost prska
 s vrtložina rastaljenog neba
 do srži nesvjestice stvari,
 ja nosim sunca
 u kostima i kičmi.

Izgaram na pločnicima luke.
 Tražim sjenu palme:
 zelenu
 oazu mira.

Ocjelno sunce,
 bilo si mi sudbina.
 I ja, što se pod tobom napatih ko pseto,
 volim te ko svoju užarenu mezgru.

Bez tebe više ne bih

mogao živjeti.

I ti si mi domovina,
goruća bijela luko.

Zgnječeni golubica
pod vozovima žita.

OTROVANE LOKVE

Evo i ljeta
u gradu gnjilih trava,
iskidanih, vrelih, tužnih sanja.

Obiđoh jučer Viamonte:
opotio se i onaj stari zid
i ograda sveučilišta.
Agava je gorjela u tisuću plamičaka.
Onda je oblak zastro sunce
i rijeka grunu kaljužom
zelenih zmijurina
izrneđu klobučaka nafte.

Nije teško umrijeti.
Teško je živjeti:
lomiti se na asfaltu.
Ući mamuran
u večer praznih soba.
Na golim zidovima
mrlje briljantina u visini glave.

A smrt - sretnoga li hipa!
Kao kad zađeš iza ugla
i gledaš:
Pa tog sam čovjeka
baš tu
u davna doba sreo.
Ista leptirica leprša iznad ramena.

Pokojni u prvoj noći suočenja
grohotom se smiju,
da su bili nasamareni životorn.

Dan bijaše bakren,
sparan, umirući.
Poslao si vijavicu sunca,
da me smuti.
Kad krenuh podzemnim kanalom,
spazih te u dnu, na drugoj strani:
izrastao si u staklen perivoj.

I onda zagazih u otrovane lokve.

Zavedeni znamo biti tako
prividom božanstava iz olovna trnja
iza zarđala žbunja
udarcima zrake među oči.

Zasjeniš vedre noći
a tražiš, a išteš
danak odgovornosti.

Svejedno:
ne progoniš beskrajno
praštaš. Poigravajući se
niz stramputicu zebnja.

Tako živim srećom stradalnika.

Za me nisi umro
i ja se u kam sručen nikad ne pretvorih.

Ovo je kopno produženje
usnulih, divnih mora.

Gdje si? Da uneseš malo stege
u ovu zbrku krvi i htijenja:
sitnu krijesnicu
u pokošenu travu.

Noćas si bio skriven
iza hladno vedrih zvijezda.
Ništa se od tebe nije vidjelo,
samo ti se naslućivao sjaj.

Skroviti Bože!

PREOBRAŽAJI J. R. JIMÉNEZ-A

*"Mariposa de luz,
la belleza se va cuando yo llego
a su rosa"*

Piedra y Cielo

Oslobođen kruha, štapa, granica,
zauvijek ode na Mediteran,
u svjetlucavu domovinu
krika pliskavica.

Leprša tako leptirica svjetlosti
od zraka lakša. U svijetu,
a opet izvan njega.

Praksitel je: oblika od plama
s krova titrajućeg ljeta.
U dnu kolonade,
držec skladni cvrkut
u naborima dlana,
odmara se, šeće.

Svijet je ljepši, kad ga ne trebamo.
Plod našega duha,
ustreba li nas,
stvorimo ga pjevajući:
ružu, maglu, pijesak
s pomrčine neba.

Juan Ramón (bit će da je podne
u gaju lovorike)
bućka
nogama po vodi.

Olahoren
počinak u travi. U sarkofagu

oblak lišće zvijezde zelembaći,
pepeo i zemlja dotrajala tijela.

Zamislio se. Oko njega ljeto.
Maestral paluca
sa čudotvornih mora.

Ta svjetlost, u česticama sunca,
živnula je zijevom usnuloga boga
u kamenolomu.

Na trepavici otoci mu zlatni
snivajući modru paučinu
putujuću mirisom od smreka.

O koze. O stabla
hranitelji punoljetnih kora.

Juan Ramón
u apoteozi sunca i vedrine:
Pozdravi mi oca.
On je uspravan, izdužen
kao reski sveci
Dominica El Greca
u kosim cijevima (od stakla? od voska?)
između Koločepa i Sv. Stjepana.

UNAMUNOV NADGROBNI NATPIS

Grozničavi ume, ojađena dušo,
puna strasti stroge Španije,
jecaj s epitafa ganut sam ti slušo
ko zatumljen vrisak s dna litanije:

*"Spremi me, Vječni Oče, usred tvojih grudi u otajni dom,
tamo ću snivati, jer sam skršen od teške borbe za zlom."*

IN VINO VERITAS

Zar kopniti za zavičajem,
kada iza vjeđa cvjeta maslinik:
na pola sata lakokrila
hoda oko lozja.

Svršen misli krug i slutnja slatkih.

U čaši vina vidio sam:

"Danas",

vijenac od "prekjuče" na zabatima "sutra"
Panoniju, žućkast mramor
i pijetla dobrojutra i šlepove niz Savu.

Iskre. Lom i tresak u tunelu
Trepavicu noći i - konačno:

Agavu,

tu lepezu od slavlja obasjanog dana.

Bez gipsa u okviru
i cvjetova od voska,
Ti se smiluj nama
zrakom iz oblaka
iz pukotine neba.

Jedina ta trudna mora
valjaju koralje, pjenu,
trulost alga.

A sunce je kapalo po stupu
s uskim žljebićima,
zadivljena vodo,
baš u srebro grudi.

Na dlanu ti mrtvi
ljiljan iz doline
zavičaja ljudi,
usnulih u lokvi
tvoga slanog spruda.

SRETNI DANI

K.D.

Ljubav i cvijeće
 preobraze nasipe Dock Suda
 u proljeće.
 Kroz prividnu maglu kao ruda
 svjetluca tvoje oko.
 Iz srca prema svijetu
 ruka sluti drhtav obris stvari.
 Na dnu, duboko, ribe sanjaju tvoj stas
 u mladoj travi.

Oblaci, hati lakokrili
 niz vodu jezde uz vodu
 rijekom zaboravi
 pustinjama sustala oblutka.

Vjetar ziba večer.
 Vjetar njiše ptice.
 Miluje ti usne.
 Češlja trepavice.

Tamo gore, u Hrvatskoj,
 ljubavnici šetaju uz prugu.
 Poslije jogunasta dažda,
 oni trče nasmijani
 kroz staklenu dugu
 i kroz zadnju kaplju kiše,
 koju zemlja žudno siše.

Ovaj septembar geranija u sunčanom kreću
 je njihov zračni rujana od ozona
 poljubaca svježih. Od ciklama
 spasene u staklu medaljona.

SVJEDOČANSTVO

Ljudi.
 Prolazne igračke. Dune na žalima.

Ljudi.

Sa sjekirama. S pakošću u sjekutićima,
koja bubnja u hodnicima mozga.

Pa ipak.

Gospodin Miguel Angel Miceli, moj šef,
i Manuel Barrio, moj prijatelj,
s kojim sam za mraka dolazio u ured
i ručao o podne na rijeci ukotvljenih brodova.

Oni su bili dobri, tihi ljudi.

Oni su umrli lanjske godine.

Bog im dao pokoj.

SUDBINA RATNIKA

Nikada se neću predati.

U borbi ja ću pasti.

Oko mrtvog tijela trave će narasti,
a mač zarđati.

U lubanju će moju jutra rosu liti.

Napajat ću ptice.

Mene neće biti.